

כסלו התש"ע

בס"ד

המפגש על הבאר - הודעה מוצפנת לעתיד לפרשת ויצא (ע"פ שעורו של הרב אלחנן סמט)

'כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים' - שמשם כל אחד ואחד מושך מים לדגלו ולשבטו ולמשפחתו...
(2) דבר אחר: 'וירא והנה באר בשדה' - זו ציון [=ירושלים].
'והנה שם שלשה עדרי צאן' - אלו שלוש רגלים [-שבהם ממלאים ישראל את ציון כצאן אדם].
'כי מן הבאר ההוא ישקו' - שמשם היו שואבין רוח הקודש...
(6) דבר אחר: 'וירא והנה באר בשדה' - זה בית הכנסת.
'והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה' - אלו שלושה קרואים [-לתורה: כוהן, לוי וישראל].
'כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים' - שמשם היו שומעין את התורה.
'והאבן גדלה' - זה יצר הרע.
'ונאספו שמה כל העדרים' - זה הציבור.
'וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן' - שמשם היו שומעין את התורה.
'והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה' - שכיוון שהם יוצאים להם - יצר הרע חוזר למקומו.
(7) רבי יוחנן פתר לה בסיני: 'וירא והנה באר' - זה סיני.
'והנה שם שלשה עדרי צאן' - כוהנים, לוויים וישראלים.
'כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים' - שמשם שמעו עשרת הדיברות.
'והאבן גדלה על פי הבאר' - זו שכניה...

6. רמב"ן

ולרבותינו בבראשית רבה, גם בזה להם סוד רמז לעתיד [כלומר: נוסף על מקומות אחרים שבהם אמרו כי מעשה אבות סימן לבנים], כי נזדמן לו ככה שנכנס בדרך הבאר, ולא נאספו כל העדרים רק שלושה מהם, ובא בזמן שהאבן על פי הבאר והעדרים שומרים לה, וכל העניין המסופר כאן, להודיע שיצליח בדרך הזה, ויצא ממנו זרע זוכה לרמז הזה...

7. בראשית רבה ע' ט'

'ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם' וגו' - רבי יוסי ברבי חנינא פתר קריא בגלות:
'ויאמר להם יעקב וגו' ויאמרו מחרן אנחנו' - מחרונו של הקדוש ברוך הוא אנו בורחים.
'ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור' - הידעתם את מי שהוא עתיד ללבן עוונותיכם כשלג?
'ויאמר להם השלום לו, ויאמרו: שלום [-לשון השלמה]', באיזו זכות, 'והנה רחל בתו באה עם הצאן', הדא הוא דכתיב (ירמיהו ל"א, יד-טו) 'כה אמר ה': קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם וגו' כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו' כי יש שכר לפעלתך וגו' ושבנו מארץ אויב'.

א. אידיליה?

1. בראשית כ"ט, א-יב

(א) וישא יעקב רגליו ויגלך ארצה בני קדם: (ב) וירא והנה באר בשדה ונהנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה פי מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדלה על פי הבאר והשקו את שמה כל העדרים ויגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה: (ד) ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: (ה) ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו: (ו) ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום ונהנה רחל בתו באה עם הצאן: (ז) ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו: (ח) ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים ויגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן: (ט) עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה פי רעה הוא: (י) ויהי כאשר באה יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אמו: (יא) וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויגד: (יב) ויגד יעקב לרחל פי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא ותכרץ ותגד לאביה:

2. תשובת רמב"ן וביקורתה, הערות ספורנו

2. רמב"ן בביאורו לפסוק ב ד"ה וירא והנה באר בשדה

יארץ הכתוב בסיפור הזה להודיענו כי 'קוי ה' יחליפו כח' (ישעיהו מ', לא) ויראתו תיתן עוז. כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עייף, ויגל לבדו האבן אשר היו צריכים אליה כל הרועים, ושלושה עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים, כולם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל.

3. בראשית כ"ח, טו

"והנה אנכי עמד ושמרתך בכל אשר תלך".

4. הספורנו

(ו) "השלום לו?"-- הנה השתדל לדעת את שלום לבן קודם שיראה פניו, כי אין ראוי לאורח הבא לפקוד את האזרח בעת שמחתו ובהפכו על אופן אחד.
(ז) "הן עוד היום גדול..." השקו הצאן ולכו רעו"-- הצדיק ימאס את העוול גם כן אל הנוכחים.

ג. דרשות חכמים בבראשית רבה

5. בראשית רבה ע' ט'

(1) 'וירא והנה באר בשדה' - זו הבאר [-שלוותה את ישראל במדבר].
'והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה' - משה אהרן ומרים [=שלושה רועי ישראל].

ז. בארה של רחל**15. רד"ק**

"כיוון שראתה שעשה כל זה בעבורה - קיבלה נשיקתו".

16. בראשית ל"ה, יט-כ

ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם. ויצב יעקב מצבה על קברתה הוא מצבת קברת רחל עד היום.

17. בראשית רבה (ע, יב)

למה בכה? שראה שאינה נכנסת עמו לקבורה.

ח. בין הבטחת ה' ליעקב בבית אל לבין הנרמז לו**במפגש על הבאר****18. בראשית כ"ה, טו**

והנה אנכי עמך, ושמרתך בכל אשר תלך.

ד. תפקידה של הבאר בשלושה סיפורי השלמה**בתורה****8. שמות ב', טו**

"וישב בארץ מדן וישב על הבאר".

9. שמות רבה (פא, לב)

קלט דרך אבות.

שלושה נזדווגו להם זיווגיהם מן הבאר: יצחק, יעקב ומשה. ביצחק כתיב (בראשית כ"ד, סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי ראי'.

ועוד, שנזדווגה רבקה לאליעזר למעיין.

יעקב - 'יורא והנה באר בשדה'.

משה - 'וישב על הבאר'.

10. בראשית כ"ד

יא ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת...

יג הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים

יד והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה: שתה וגם גמליך אשקה, אתה הכחת לעבדך ליצחק.

ו. באר - אישה**11. משלי פרק ה'**

וכך הוא מפציר בו על דבקות זו:

טו	שתה מים מבורך	ונזלים מתוך בארך
טז	יפוצו מעינתך חוצה	ברחבות פלגי מים.
יז	יהיו לך לבדך	ואין לזרים אתך.
יח	יהי מקורך ברוך	ושמח מאשת נעורך.
יט	אילת אהבים	ויעלת חן
	דדיה ירוך בכל עת	באהבתה תשגה תמיד.

12. שיר השירים פרק ד'

יב גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום.
טו מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון.

13. בראשית כ"ד, סב-סה

ויצחק בא מבוא באר לחי ראי... ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב...

ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל.

ותאמר אל העבד: מי האיש הלזה ההלך בשדה לקראתנו?

ויאמר העבד: הוא אדני.

ותקח הצעיף ותתכס.

14. הנצי"ב בפירושו העמק דבר

ותשא רבקה וגו' ותרא את יצחק - בעודו עומד ומתפלל, והיה אז כמלאך א-לוהים נורא מאוד, וכמבואר ברבה שראתה ידיו שטוחות בתפילה, על כן נבעתה מאוד ותפל מעל הגמלי - מרוב פחד ואימה. אמנם לא ידעה ממי היא מתפחדת... ובתוך הפחד שאלה את העבד 'מי האיש הלזה' - אשר אני מתפעלת ומתפחדת ממנו... כששמעה שהוא אישה 'ותקח הצעיף ותתכס' - מרוב פחד ובושה, כמי שמבינה שאינה ראויה להיות לו לאישה. ומאז והלאה נקבע בלבה פחד. ולא הייתה עם יצחק כמו שרה עם אברהם ורחל עם יעקב - אשר בהיות להם איזה קפידא עליהם לא בושו לדבר רתת לפניהם. מה שאין כן רבקה. וכל זה הקדמה לסיפור שיבוא בפרשת תולדות, שהיו יצחק ורבקה מחולקים בדעות (כ"ה, כח), ומכל מקום לא מצאה רבקה לב להעמיד את יצחק על דעתה בדברים נכוחים כי היא יודעת האמת... וכן בשעת הברכות.